

معرفی گزارشی

تاریخ

خاطرات دکتر قاسم غنی

با مقدمه ابراهیم باستانی پاریزی تهران: علم، ۱۳۹۲.

دکتر قاسم غنی در سال ۱۲۷۲ شمسی در سبزوار به دنیا آمد. رشته طب را در دانشکده پزشکی آمریکایی بیروت در سال ۱۲۹۷ شمسی به پایان رساند و مدتی در مشهد و سبزوار به طبابت پرداخت. در دوره‌های دهم، یازدهم، دوازدهم و سیزدهم از طرف مردم مشهد نماینده مجلس شورای ملی و یک بار وزیر فرهنگ و یک بار وزیر بهداشتی شد. مدتی نیز سفیر ایران در کشورهای ترکیه و مصر بود. او به زبان‌های فرانسه، انگلیسی و عربی مسلط بود. دکتر غنی با بسیاری از مشاهیر ایرانی و بین‌المللی، از جمله آلبرت انشتین دوست یا آشنا بود. او با محمد قزوینی در تصحیح دیوان حافظ و با محمدعلی فروغی در تصحیح رباعیات خیام همکاری کرد. در سال ۱۹۴۵ از اعضای هیئت نمایندگی ایران در کنفرانس سان‌فرانسیسکو بود که سازمان ملل متحد را پایه گذاشت.

ارزش یادداشت‌های دکتر غنی در این است که او درست در متن دو دربار مهم و معروف خاورمیانه قرار گرفته بود. دربارهایی که سابقه حکومت دوهزاروپانصد ساله و شش هزار ساله داشتند و اهرام برافراشته مصر و ستون‌های سر به فلک کشیده را پشتوانه تداوم خود می‌دانستند. دکتر غنی که در آستانه تخت و تاج هردو دربار به زمین می‌نشسته یا به قول خودش در حضور شاه آجوجخور، آب نارنج می‌خورده است، با لطافت

کلام و زیبایی تحریر و دقت در نگارش، روزبه‌روز همان کاری را کرده است که هزار سال پیش از او همشهری دیگرش همین کار را می‌کرد؛ یعنی تقویم خاطرات می‌نوشت.

از مجموع یادداشت‌های دکتر غنی نکته مهمی می‌شود استنباط کرد و آن اینکه او با اینکه با هزار آدم مختلف در همه جا می‌جوشد، هیچ جا با اهل سیاست یا رجال فرهنگی کشورهای بلوک شرق و به‌ویژه روسیه شوروی میانه‌ای ندارد و شیفته دموکراسی غرب و خصوصاً پیشرفت‌های آمریکاست.

اهمیت خاطرات غنی تنها به دلیل ارتباط او با دو دربار مهم آسیایی و آفریقایی در آستانه سقوط منحصر نمی‌شود. او در همان یک سالی که در قاهره بود، با بسیاری از رجال و بزرگانی آشکار می‌شود که هرکدام به صورتی در سطور تاریخ برای خود جای پای باز کرده‌اند.

محدوده زمانی خاطرات کتاب، سال ۱۳۲۶ و ۱۳۲۷ را دربرمی‌گیرد و بخش عمده‌ای از شئون زندگی دکتر قاسم غنی را نشان می‌دهد؛ از روابط شخصی گرفته تا مطالعات ایشان تا موضع‌گیری‌های سیاسی و سفرهای شخصی.

جشن‌نامه استاد احمد حسینی اشکوری

رسول جعفریان؛ تهران: علم، ۱۳۹۲.

استاد سید احمد حسینی اشکوری پژوهشگر و محقق از پرکارترین فهرست‌نگاران نسخه‌های خطی در ایران معاصر هستند که خدمات قابل توجهی در این حوزه و دیگر حوزه‌های علوم اسلامی داشته‌اند. استاد در سال ۱۳۱۰ شمسی

در شهر نجف به دنیا آمد. همان‌جا به ادامه تحصیل پرداخت و از سال ۱۳۴۰ به پژوهش و نگارش روی آورد. وی در سال ۱۳۵۰ به همراه شمار زیادی از ایرانیانی که ده‌ها سال در آن کشور زندگی می‌کردند، مظلومانه از عراق بیرون آمده و در قم ساکن گردید.

ایشان از همان زمان افزون بر حضور در برخی از دروس آیات عظام، به کار پژوهش و فهرست‌نگاری پرداختند که تنها یک نمونه از خدمات ایشان تألیف ۲۷ مجلد فهرست نسخه‌های کتابخانه آیت‌الله العظمی مرعشی نجفی است.

استاد در سال ۱۳۵۵ مجمع الذخائر الاسلامیه را تأسیس و آثار فراوانی را در این مرکز تصحیح و منتشر کردند. یکی از مهم‌ترین اقدامات فرهنگی ایشان تأسیس مرکز احیاء میراث اسلامی در سال ۱۳۷۳ برای حفظ و نگهداری نسخ خطی و نیز تهیه تصاویر نسخه‌های با ارزش از کتابخانه‌های مختلف دنیا بود. استاد اشکوری افزون بر انتشار ده‌ها مجلد فهرست نسخه‌های خطی از کتابخانه‌های خصوصی و عمومی کشور و نیز تدوین فهرست نسخ خطی عربی ایران، بسیاری از متون کهن دینی و رجالی را منتشر کرده و بدین ترتیب سهم بسزایی در تولید علم در ایران اسلامی داشته‌اند.

فهرست مقالات و مطالب این جشن‌نامه به ترتیب زیر است:

درآمد: رسول جعفریان؛ زبدة الآثار: سید علی آل داود؛ بلوای اصفهان: سروده ابوالقاسم بن محمد به کوشش علیرضا اباذری؛ جنگ امام

شرح حال

هوشنگ دوم

کریم فیضی؛ تهران: اطلاعات، ۱۳۹۲.

هوشنگ مرادی کرمانی نویسنده‌ای ایرانی است که بیشترین تعداد آثار ترجمه‌شده به زبان‌های خارجی را در کارنامه خود دارد و از داستان‌های او بیشترین تعداد فیلم ساخته شده است. او در این کتاب به روایت خودش می‌پردازد. در حقیقت هوشنگ دوم، آینه‌ای است در برابر یک آینه و آنچه در این میان مطرح است، روایت شدن نویسنده‌ای است که شما هم با او غریبه نیستید. این کتاب متن گفتگوی مفصلی با «هوشنگ مرادی کرمانی» نویسنده برجسته حوزه ادبیات کودکان و نوجوانان ایران است. وی نویسنده‌ای ساده‌نویس است که در سه دهه اخیر با نسل کودک و نوجوان ایرانی، بیشترین و روشن‌ترین ارتباط‌ها را برقرار کرده و به موفقیت‌های بزرگی در کار خود دست یافته است. ایشان در این گفتگو به تمام پرسش‌های مربوط به زندگی و زمانه و روزگار خود پاسخ داده است. به گونه‌ای که تمام جریان‌های قابل بحث فردی و اجتماعی یک زندگی و شبیه و نزدیک به او بررسی شده است. وی از شرایط فرهنگی دهه‌های ۱۳۴۰ و ۱۳۵۰ و اوضاع فرهنگی ایران در دوران پس از انقلاب اسلامی و شکل‌گیری نسل جدیدی در این دوران سخن می‌گوید. از این رو در این گفتگو مسائلی مطرح شده که برای همه علاقمندان به حوزه ادبیات و فرهنگ ایران در چند دهه اخیر جالب و خواندنی است. اشاره به این نکته ضروری است که در مقام کوشش برای پدیدآوردن متنی کامل و آکادمیک درباره گفتگو از هیچ تلاشی فروگذار نشده است.

آنچه در این کتاب می‌خوانید: مقدمه، نویسنده‌ای از کویر، ما دو نفر: من و من، آن یک تومان، هیچ‌کس، هیچ چیز و هیچ کجا، لوق زدن، از حاشیه به متن، باز در وسط، نویسندگان، داستان‌نویسان، فیلم و فیلم‌سازان، طنز و قلمرو آن، سفر و سفرها، قصه‌ای به نام زندگی و فهرست‌ها.

صاحب‌الجواهر ممتاز العلماء: علی فاضلی؛ مسقط اجاره‌دار بندرعباس؛ ویلم فلور؛ نخستین مجله اسلامی چاپ تهران: سید فرید قاسمی؛ فواکه البساتین اثر حاج میرزا محمد طهرانی: علی قیصری؛ دو مثنوی داستانی از عصر صفوی: اکرم کریم‌زاده اصفهانی؛ عتیقه‌جات آستانه حضرت معصومه (س) و پروفسور پوپ در آینه اسناد: فرشته کوشکی؛ احکام سر تراشیدن / سلمان فارسی؛ حسین مسرت و علی اکبر شیر سلیمیان؛ رساله در تشریح واقعه هائله طاعون / نوشته یکی از فضایی آن روزگار: هادی مکارم؛ بیان الأدعیاء / عبدالله بن محمد ابن کنیله حسینی؛ کازوئو موریموتو؛ مرآت المذاهب: سیدحیدر میرحلی؛ الرحلة المکیة / سید مرتضی بن علی بن علوان شامی؛ حسین الوائقی؛ مراسلات محمد حسین شعاع الملک شیرازی با ملک الشعراء بهار؛ علی حیدری یساولی؛ نیم قرن آشنایی: محمد سمایی حائری؛ زندگی، تحصیل، تحقیق: مصاحبه با استاد سید احمد اشکوری؛ العلامة الحسينی الاشکوری و تحقیق التراث: کامل سلمان الجبوری؛ السید احمد الاشکوری و تاریخ الحرمین الشریفین: طلال غداف.

طبری تاریخ‌نگار مسلمان و شاهکار او

ویراسته هیوکندی؛ ترجمه گروه مترجمان؛ به کوشش محمد حسین ساکت؛ تهران، ۱۳۹۲.

آنچه در این کتاب آمده است مجموعه مقاله‌هایی است که به پاس کنگره‌ای درباره طبری و با عنوان طبری: تاریخ‌دان مسلمان سده میانی و کتاب او عرضه شده است. مقالات کتاب را مترجمان مختلفی ترجمه کرده‌اند و آقای محمد حسین ساکت ضمن اینکه بخش مهمی از مقالات را ترجمه کرده‌اند، تمامت مقالات را ویرایش کرده و یک‌دست ساخته است. گزارش کوتاهی از زندگی طبری، نگاه طبری به تاریخ ساسانیان، طبری و تاریخ رستگاری، منابع تاریخی طبری، ترجمه‌های سامانی طبری، وامداری تاریخ‌نگار محلی به طبری، کتابشناسی آثار مربوط به طبری از جمله مقاله‌های این مجموعه است.

علی (ع) با طال، شاه مغرب زمین: مظهرادوای؛ نهر دوم / شیخ مهدی نجفی مسجدشاهی اصفهانی؛ آیت الله رضا استادی؛ ترجمه احوال محمدعلی بن محمد باقر هزارجریبی؛ محمدحسین هزارجریبی / سیدجعفر اشکوری؛ شرح حقیقة الروح مع ما یتوقف علیه الفتوح: سید صادق حسینی اشکوری؛ ملاحظاتی پیرامون متن دیوان عنصری: محمود امیدسالار؛ سنت تصحیح و تصحیح سنتی: اکبرایرانی؛ معرفت امام / علین سدید استرآبادی: محمد برکت؛ ناگفته‌هایی از رقصات حزین لاهیجی؛ زاله تاج الدین؛ دیوار نوشته‌های یادگاری در مسجد مدرسه مادرشاه اصفهان: رسول جعفریان؛ سفرنامه منظوم حج / محمد نبی قورچی اصفهانی؛ رسول و محمد باقر جعفریان؛ راستی آزمایی در تصحیح نسخ خطی: محسن جعفری مذهب؛ رساله‌ای در احوال و أفعال «باب» ضلالت مآب و تابعین او / محمدتقی هروی اصفهانی؛ جویا جهانبخش؛ نقدی بر چند فهرست: ابوالفضل حافظیان؛ معرفی یک کتابچه دستورالعمل نویافته: صادق حضرتی آشتیانی؛ نسخه‌ای نفیس از مثنوی معنوی از شیراز سده سیزدهم: سید محمدحسین حکیم؛ مکاتیب سعدالدین خموی؛ احمد خامه‌یار؛ رساله هیئت جدید انگریزی / میرمحمد حسین اصفهانی؛ علی دهگاهی؛ تعزیه اسلام آوردن عرب بیابانی و معجزه حضرت رسول (ص): به کوشش مرضیه راغبیان؛ نکاتی درباره ملا محمود لاهیجانی؛ محمد کاظم رحمتی؛ سفرنامه منظوم بلخ: سید عباس رستاخیز و سید علی نقی میرحسینی؛ تصحیح بخشی از «رساله در علم تاریخ»: گودرز رشتیانی؛ نامه‌هایی از اصفهان به کربلا: سعیده سلطانی مقدم؛ چند نکته درباره کاغذ ابری ایرانی؛ یوشیفوسا سه‌کی؛ نسب‌نامه خاندان انصاری آذربایجان: محیا شعبی عمرانی؛ فوائد رضویه‌ای دیگر: علی صدراپی خویی؛ تاریخ‌نویسی سلسله‌ای در ایران عصر صفوی؛ منصور صفت گل؛ چهار یادداشت نویافته از قحطی در ایران: علی اکبر صفری؛ نسخه نفیس عهدنامه مالک اشتر: ابوالفضل عرب‌زاده؛ اجازة

ادبیات

سنت و تجدید یا ثابت و متحول ادونیس

ترجمه حبیب‌الله عباسی؛ تهران: سخن، ۱۳۹۲.

کتاب حاضر برترین اثر تحقیقی ادونیس متفکر، نظریه‌پرداز، محقق دقیق‌ال نظر و شاعر شهیر دنیای عرب و یکی از شاهکارهای پژوهشی جهان اسلام به شمار می‌رود که از بدو انتشار تاکنون سبب شگفتی همگان، اعم از دوست و دشمن شده و مناقشات بسیاری برانگیخته است. این کتاب از شمار آثار جریان ساز و نادری است که تحت تأثیر آن چند اثر تحقیقی ارزنده دانشگاهی در کشورهای مختلف به رشته تألیف درآمده است. این اثر در اصل رساله دکتری ادونیس به راهنمایی پل نویا در دانشگاه سن ژزف لبنان بوده که در سال ۱۹۷۳ م از آن دفاع شد. چهره‌های دینی، فکری، سیاسی و ادبی که در این کتاب معرفی می‌شود، به طور عمده مربوط به دوره‌ای است که فرهنگ عربی پویا بوده است. دوره نخست: همان سده‌های چهارم و پنجم است که آدام متزاز آن به «رنسانس اسلامی» تعبیر می‌کند و این دوره همان مدینه فاضله گمشده‌ای است که هر مسلمانی آرزوی زیستن در آن می‌کند. دوره دوم: عصر نهضت است که این دوره نیز زمینه‌ساز بیداری و هوشیاری قوم عرب می‌شود و فرهنگ عربی از ایستایی به پویایی تبدیل می‌شود و چهره‌های شاخص، برجسته و تأثیرگذار خود را پیدا می‌کند.

ادونیس در این کتاب که حکم دایرةالمعارف یا کتاب جامعی را دارد، هم سیر تاریخی دین را از آغاز تا عصر جدید دنبال کرد و هم سیر تاریخی جریان سیاست و تبلورهای آن را پی گرفت و هم سیر تاریخی جریان شگرف و شگفت ادبیات عرب را تبیین نمود. به تعبیری می‌توان گفت نویسنده در این کتاب پس از مطالعه این سه حوزه گسترده فرهنگ اسلامی و تحت تأثیر ذوق و شهود علمی و شاعرانه خود توانسته تمام تاریخ دینی، سیاسی و ادبی قوم عرب را در دو کلمه «ثابت» و «متحول» خلاصه کند. نام «ثابت» و «متحول» حکم همان

کاشی متراکمی را دارد که تمام فرهنگ عربی با ایجاز تمام در آن متبلور است.

نقطه عزیمت ادونیس در این کتاب قرآن کریم است که نقطه عطفی در فرهنگ عربی-اسلامی شد؛ یعنی سبب انتقال قوم عرب از بداهت به تعقل یا به تعبیر دیگر از گفتار بنیادی به نوشتار بنیادی. مسئله تجدد محوری‌ترین مبحث کتاب حاضر است که نویسنده برای تعیین نقطه عزیمت آن در گذشته و فراز و فرودها و خط سیرش تا روزگار کنونی به بررسی جریان‌های سیاسی، دینی و ادبی عرب در دوره‌های زاینده و بالندگی پرداخته است؛ از همین رو اثر حاضر را می‌توان «بوطیقای فرهنگی» و «مطالعات نوزایی» عرب نامید.

کتاب حاضر ترجمه چهار جلد می‌باشد که بدین قرار سامان یافته است: کتاب اول: الاصول (اصول) در دو بخش اصول سنت و اصول نوآوری؛ کتاب دوم: تأسیل الاصول (اقتدار سنت) در سه بخش پایه‌گذاری سنت و تقلید، پایه‌گذاری اصل ابداع یا نوآوری و دیالتیک اتباع و ابداع یا کهنه و نو؛ کتاب سوم: صدمة الحداثة و سلطة الموروث الشعری (شوک مدرنیسم و اقتدار دینی) در دو بخش چارچوب عقل و نواندیشی یا عصر نهضت؛ کتاب چهارم: صدمة الحداثة و سلطة الموروث الدینی (شوک مدرنیسم و اقتدار سنت ادبی).

واژه‌ها بدون معنی

کریستوفر گوگر؛ ترجمه کوروش صفوی؛ تهران:

علم، ۱۳۹۲.

کتاب حاضر با هدف معرفی نظریه‌ای تازه در باب مطالعه معنی به تدوین درآمده است. کریستوفر گوگر در این نوشته خود طرح جدیدی از این نوع مطالعه به دست می‌دهد و آن را جایگزینی در برابر فیلسوفان زبان و دیدگاه آنان در برابر معنی‌شناسی به حساب می‌آورد. او بر حسب بیان‌پذیری و انکارپذیری جمله‌ها در باب گفتگو به معرفی دیدگاهی در معنی‌شناسی صوری می‌پردازد که ثابت می‌کند، واحد درک معنی را باید جمله تلقی کرد و واژه‌ها مستقل از بافت

گفتگوی معنی‌دار به حساب نمی‌آیند. گوگر در این کتاب مبنای کارش را نقد دیدگاهی قرار داده است که به قول خودش نگرش موجود است و همان نگاهی است که از طریق منطق جدید به معنی‌شناسی صوری راه یافته است. وی در آغاز هر فصل از این کتاب ابتدا به سراغ آرای پیروان این نگرش موجود می‌رود و معلوم می‌کند در هر مورد تبیین پیروان این نگرش تا چه میان نارساست و بر حسب چه دیدگاهی می‌توان این نارسایی‌ها را برطرف ساخت. دیدگاهی که گوگر در برابر این نگرش موجود با رویکرد گزاره‌ای مدنظر دارد و خودش رویکرد بافت-منطقی می‌نامد، نگرش منسجمی است که می‌شد مراتب ساده‌تر از این معرفی شود و مشخص نیست چرا گوگر تا این حد از پیچیده‌کردن مطالب لذت می‌برد.

کتاب در فصل‌هایی به قرار زیر سامان یافته است: پیش‌گفتار، بیان مسئله، کاربردشناسی، معنی‌شناسی، باورها، پس‌گفتار، کتابنامه، نمایه

گفت‌وگو نویسی

گلوریا کمپتون؛ ترجمه فهیمه محمد سمسار؛ تهران: سوره مهر، ۱۳۹۲.

نویسنده هدف خود از نگارش این کتاب را دو چیز می‌داند: ۱. مجهز کردن نویسنده به ابزار ادبی خاص که به نویسنده کمک می‌ند تا فراموش کند که دارد گفت‌وگو می‌نویسد که این خود سبب می‌شود تا نویسنده احساس کند گفت‌وگوی شخصیت‌ها از دل شخصیت‌ها بیرون می‌آید و نه از درون دستورالعمل‌های خاص در داستان. ۲. یادآوری این نکته که هنر گفت‌وگونویسی می‌تواند جنبه سرگرمی داشته باشد و با تمرین می‌شود آن را یاد گرفت.

کتاب حاضر دربردارنده همه باید و بایدهایی است که داستان‌نویس‌ها برای نوشتن گفت‌وگوهای قوی داستان‌هایشان به آن نیاز دارند؛ مسائلی همچون غلبه بر ترس در گفت‌وگونویسی، متناسب کردن گفت‌وگو با نوع داستان، استفاده از گفت‌وگوهایی که داستان را پیش می‌برد، ترکیب روایت، گفت‌وگو و حادثه

در گفت‌وگو، زبان خاص شخصیت‌ها و ویژگی‌های فردی آنها در گفت‌وگو، استفاده از گفت‌وگو برای توصیف مکان و زمان و پس‌زمینه داستان، تنظیم سرعت گفت‌وگو در داستان و
فصول کتاب عبارتند از: درباره نویسنده، مقدمه، آزادکردن صدای درون و هدف گفت‌وگو، شخصیت‌ها و داستان‌های لال: غلبه بر ترس، قالب‌های مرسوم داستانی، رمان عمومی و رمان ادبی، چرخ‌های گردنده: گفت‌وگویی که داستان را پیش می‌برد، ترکیب روایت، گفت‌وگو و حادثه، افشای شخصیت‌ها و انگیزه آنها از زبان خود شخصیت‌ها، استفاده از گفت‌وگو برای ارائه مکان و زمان و پس‌زمینه داستان، استفاده از گفت‌وگو برای تنظیم سرعت داستان، تشدید تنش و تعلیق از طریق گفت‌وگو، استفاده از گفت‌وگو برای مشخص کردن حال و هوای داستان، گفت‌وگو و بازتاب ویژگی‌های فردی در حرف‌زدن، گفت‌وگو و اشتباهات بسیار مرسوم، نقطه‌گذاری و ملاحظات آخرین لحظه، بایدها و نبایدهای گفت‌وگونویسی، ارتباط با خواننده: می‌توانید چیزی و کسی را دگرگون کنید. نیز ضمیمه، واژه‌نامه انگلیسی-فارسی، واژه‌نامه فارسی-انگلیسی و نمایه.

سکانس کلمات

سیدحسین حسینی؛ تهران؛ نی، ۱۳۹۲.

بخشی از شخصیت منحصر به فرد زنده‌یاد حسینی در این کتاب نمود یافته و کسانی که با آثار و احوال او آشنایی دارند، می‌توانند جنبه‌های دیگری از شخصیت این شاعر آزاده را با مطالعه این کتاب دریابند. با وجود این ساده‌لوحانه خواهد بود اگر تصور کنیم همه ابعاد وجود شاعری اصیل را با خوانش آثار منظوم و منثور او دریافته‌ایم. ایشان خود نیز در جستجوی دیدار با حقیقت متعالی خویش در آینه شعر و ترجمه و خاطره بود و می‌دانست جز با حضور حتمی و روشن‌گرانه مرگ، تمامیت خود را در نخواهد یافت.

در این نوشتار درمی‌یابیم چگونه مواجهه با مرگ آن هم در گورستان، ذهن شاعری را که با هزاران

اطلاعات ریز و درشت درگیر است، دچار تشتت می‌کند و او نیز خسته از این کشاکش دردناک و موهوم به خود نهیب می‌زند که گورستان جای نقد نیست؛ زیرا می‌داند در گورستان آدمی به مرگ نزدیک‌تر است و توجه به سلامت شعرهای حک شده بر سنگ گور ناشی از غفلت و حماقت است و بس. همین تناقضات باعث می‌شود او باز هم به دامن طنز پناه برد و با خواندن شعرهایی که روی سنگ قبرها نوشته شده، خود را ملامت کند که اکنون چه جای نقد ادبی است!

این کتاب آینه‌ای است که ما می‌توانیم سهمی از شناخت خود و جهان خود را با خیره‌شدن در اعماق آن، از آن خویش کنیم و اگر غیر از این باشد، نه این کتاب و نه کتاب دیگری به کار نخواهد آمد و نتیجه‌ای جز دردسر و تلف کردن وقت نخواهد داشت. سکانس کلمات از آرامی و جستجوی دائم روحی حکایت می‌کند که در میان دو نیروی شگفت خود را در دو نیمه می‌باید و مؤمنانه بر آن است تا از دوگانگی عبور کند و با حل شدن در تضادهایی که به شدت او را می‌آزارد، قدم به ساحت بی‌انتهای توحید بگذارد. دغدغه شاعری همچون حسینی، با مشکلات زندگی روزمره و نامردمی‌ها بیگانه نیست؛ اما ریشه این دغدغه‌ها را باید در اشتیاق او به رهاشدن از چارچوب تنگ و تاریک تن جستجو کرد؛ چارچوبی که به او فرصت‌رهایی نمی‌دهد و در رنگ و نیرنگ آب و دانه و ترس از فناء مطلق پنهان شده است.

کتاب در پنج بخش به قرار زیر سامان یافته است: یادداشت‌ها و مقالات، روایت گونه‌ها، ترجمه‌ها، کوتاه‌نوشت‌ها و خاطرات و یادداشت‌ها

دفتر دانایی و داد:

بازنوشت شاهنامه؛ میرجلال‌الدین کزازی؛

تهران؛ اطلاعات، ۱۳۹۲.

شاهنامه نامه فرهنگ و منش ایرانی است. منش و فرهنگی که به شیوه‌ای گزین و گوهرین، بهین و برین در آن آرمیده است و از فراسوهای هزاره‌های تاریخ ایران به ما ایرانیان رسیده است. شاهنامه پایگاه فرهنگ و منش ایرانی

است. اگر ایرانیان در این روزگار پر آشوب و بی‌فریاد که تندبادها تیزتاز و خانمان برانداز در آن می‌توفند، دست از دامان شاهنامه فرو هلد و پیوند خویش را با این نامه گرامی بگسلند. آن دریا بی‌بستر خواهد ماند و خواهد خوشید. آن درخت بی‌بهره از دریا فرو خواهد پژمرد. سیمرغ نیز بی‌بهره از آشیان بر خواهد پرید و بر خواهد کشید و جاودانه نهن خواهد شد.

ما ایرانیان که از فرهنگی گرانسنگ و برین پایه برخورداریم و از منشی مهینه و فزون‌مایه، به ویژه جوانان برومند و بال‌بلند ایران زمین، در این روزگار بیش از هر زمان به شاهنامه نیاز داریم. اگر می‌خواهیم در برابر تندبادها، کوهی پای‌برجای باشیم و نه خسی ناچیز و بدان بنازیم و سربرافرازیم که ایرانی هستیم و ایرانی می‌مانیم. در دفتر دانایی و داد کوشیده شده است تا داستان‌های شاهنامه با زبانی همسنگ و همساز با زبان فرزانه فرخ‌نهاد نوشته شود و به نثر برگردانده شود تا مگرسان و سوی و بهر و بویی از فروغ و شکوه و شگرفی شاهنامه و از فسون فسانه‌رنگ آن در این نوشته بازتابد و خواننده را آنچنان به شور آرد و سرمست بدارد که پس از خواندن این کتاب دست به کاری دریازد که بایسته و ناگزیر هر ایرانی است و شاهنامه را به خواندن بی‌اغازد.

فلسفه

نفس و بدن در متون دینی

جمعی از پژوهشگران؛ ج ۱ و ۲، قم: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، ۱۳۹۲.

مسئله نفس و بدن از جمله مسائل مهم فلسفی است که از دیرباز مورد توجه متفکران بوده و در دهه‌های اخیر نیز در پژوهش‌های فلسفی استقبال گسترده‌ای بدان شده است. از همین رو و نیز به دلایل اهمیت مباحث انسان‌شناسی و نفس‌شناسی از دیدگاه اسلام و دیگر ادیان، به ویژه ادیان ابراهیمی و نیز تأثیر فلسفه نفس بر مباحث الهیاتی، کتابی با عنوان پیش‌گفته در دو جلد تدوین شده است. این کتاب بر آن است تا اولاً سنت علم‌النفس متفکران مسلمان را که

از ابعاد مغفول مانده تفکر اسلامی است معرفی کند. ثانیاً با طرح مباحث جدید در حوزه فلسفه نفس و عرضه آنها بر علم النفس اسلامی، ابعاد ناشناخته تفکر فلسفی در جهان اسلام را آشکار سازد و نظریه‌پردازی در این حوزه را میسر گرداند. عناوین مقالات جلد اول عبارتند از: تمهیدی برای پژوهش درباره آموزه‌های دینی و مسئله ذهن و بدن، نفس در قرآن و روایات، نفی تک ساحتی و میرا بودن گروهی در قرآن، حقیقت ویژگی‌های نفس و روح در قرآن کریم، وحدت یا دوگانگی نفس و روح از منظر اسلام، مسئله النفس عند فخرالدین الرازی من خلال المفاهیم الاسلامیه، حضور الجسد فی القرآن و ابن الطین و غسق الذات المجهوله.

عناوین مقالات جلد دوم نیز عبارتند از: روحانیه الحدوث و البقاء بودن نفس از نظر ابن سینا، نگاهی به علم النفس غزالی، بررسی نفس شناسی فلسفی در آرای ارسطو و ابن سینا، بررسی تطبیقی آرای توماس آکویناس و ابن سینا در باب نفس و بدن و بحث بعنوان الصله بین النفس و الجسد عند ابن حزم الاندلسی.

کتاب‌شناسی توصیفی مکتب تفکیک

هادی ربانی (با مقدمه استاد محمدرضا حکیمی)؛ قم: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، ۱۳۹۲.

با ورود میرزا مهدی اصفهانی به حوزه علمیه مشهد و طرح مباحثی در دفاع از خلوص اندیشه اهل بیت و بازشناسی آن از اندیشه‌های فلسفی و عرفانی، جریان فکری تازه‌ای شکل گرفت که به تدریج حوزه علمیه مشهد را در سیطره خود گرفت. شاگردان میرزا که راه او را ادامه می‌دادند، اغلب این جریان را مکتب معارفی خراسان می‌نامیدند، ولی بعدها محمدرضا حکیمی عنوان مکتب تفکیک را پیشنهاد کرد و به تدریج همین عنوان در محافل علمی جریان یافت. به اعتقاد تفکیکیان از آنجا که فلسفه و عرفان آمیزه‌ای از دین و غیردین است، باید میان دین، فلسفه و عرفان تفکیک قائل شد. ایشان هدف از این کار را معرفی آموزه‌های ناب دینی و پرهیز از تفسیر به رأی و تطبیق آنها با آموزه‌های فلسفی

و عرفانی می‌دانند و از این رو آنها را خلوص‌گرایان در فهم دین می‌خوانند. کتاب مقدمه‌ای پرمایه و خواندنی به قلم استاد محمدرضا حکیمی دارد و پس از آن نیز مؤلف مقدمه کوتاهی درباره مکتب تفکیک و شیوه جمع‌آوری و ارائه کتابشناسی حاضر ارائه می‌دهد. ترتیب و تبویب کتابشناسی بر اساس نام نویسندگان کتاب‌ها و مقالات است. البته در پایان نمایه‌های مختلفی در نظر گرفته شده است که به دسترسی آسان و دقیق به محتوای کتاب کمک بسیاری کرده است.

مسیحیت و مسئله ذهن و بدن

جمعی از مترجمان؛ قم: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، ۱۳۹۲.

آموزه‌های دینی به هر صورت پیش‌فرض‌هایی درباره انسان و جهان دارند. یکی از این پیش‌فرض‌ها نحوه وجود انسان و جهان است. اینکه انسان پس از مرگ وارد عالم برزخ می‌شود، سپس به بدنش بازمی‌گردد، معاد جسمانی را تجربه می‌کند و بعد وارد بهشت یا دوزخ می‌شود، مستلزم دیدگاه‌هایی درباره نحوه وجود انسان است. اگر هیچ‌یک از این دیدگاه‌ها لازم آموزه‌های دینی نباشد، دست‌کم می‌توان برای هریک از دیدگاه‌ها تبیین یا روایتی از این آموزه‌ها به دست داد. به این ترتیب میان دیدگاه‌های مربوط به نحوه وجود انسان و آموزه‌های دینی سه نوع رابطه ممکن است وجود داشته باشد. الف) متون دینی صریحاً دیدگاهی راجع به نحوه وجود انسان بیان کند.

ب) از متون یا آموزه‌های دینی دیدگاهی درباره نحوه وجود انسان لازم آید.

ج) از آموزه‌های دینی تبیین یا روایتی مبتنی بر دیدگاهی درباره نحوه وجود انسان ارائه می‌شود.

کتاب مسیحیت و مسئله ذهن و بدن مجموعه مقالاتی است از فیلسوفان مسیحی که می‌کوشند از متون و آموزه‌های مسیحی که برخی از آنها با متون و آموزه‌های اسلامی نیز همسانی دارند، به‌ویژه آموزه معاد و زندگی پس از مرگ، تبیین یا روایتی مبتنی بر دیدگاهی

دوگانه‌انگارانه یا مادی‌انگارانه درباره نحوه وجود انسان به دست دهند. در این دیدگاه‌ها تلاش بر این بوده است تا لوازم برخی از متون و آموزه‌ها در مسئله نفس‌شناسی، مانند مادی یا مجرد بودن نفس انسان بررسی شود و در مواردی تصریحات متون اشاره‌شده تبیین گردد.

کتاب حاضر از دو بخش «مسیحیت، دوگانه‌انگاری مادی‌انگاری» و «دیدگاه‌هایی درباره معاد» تشکیل شده است که هر بخش مقدمه‌ای به قلم چارلز تالیور فیلسوف معاصر دارد.

سیاست

چشم‌انداز دانش سیاسی در ایران (مجموعه مقالات)

رضا عیسی‌نیا؛ ج اول، قم: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، ۱۳۹۲.

در کتاب حاضر به تحلیل و بررسی وضعیت کنونی دانش سیاسی در ایران پرداخته شده است. نویسنده کتاب بر این باور است که این دانش با مسائل زندگی ایرانیان ارتباط محکمی ندارد و به نظریه‌پردازی بومی نیز نرسیده است. در این میان این سوال پیش می‌آید که راهکارهای دستیابی به وضعیت ایده‌آل علوم سیاسی در ایران اسلامی چیست؟ البته در این میان دغدغه دیگری نیز با این مسئله توأم شده است و آن، بومی‌سازی یا اسلامی‌سازی معرفت سیاسی است. در این مجموعه مقالات، چهارده مقاله آمده است که هر کدام از منظر متفاوتی به بررسی دانش سیاسی در ایران می‌پردازند و سعی دارند به سؤالات یادشده پاسخ دهند.

عناوین مقالات این مجموعه عبارتند از: مطالعات فقهی امنیت، تقارن و احتکاک سنت‌های سیاسی سه‌گانه: مبنای نگاه بومی در تاریخ‌نگاری دانش سیاسی، مطالعه فلسفی سیاسی اسلامی در غرب، سنت‌گرایی معاصر اسلامی و نقش آن در بازتولید دانش سیاسی، مقدمه‌ای بر نظریه‌پردازی بومی و اسلامی در دانش سیاسی، بررسی شیوه‌های کنونی پژوهش در اندیشه سیاسی در ایران معاصر و راهکارهایی برای مطالعات آینده، مقایسه

تسنیم: تفسیر قرآن کریم
جلد سی و یکم، آیت‌الله جوادی آملی؛ قم: مرکز نشر اسراء، ۱۳۹۲.

خوشبختانه «تفسیر تسنیم» که بازنگاری و بازنگاری درس‌گفتارهای تفسیر آیت‌الله جوادی آملی است اخیراً با فاصله‌هایی اندک نشر می‌یابد. این مجلد تفسیر آیات ۱۷۲-۲۰۶ سوره اعراف را دربردارد. مهم‌ترین بخش این جلد تفسیر آیه ۱۷۲ سوره اعراف است، مشتمل بر موضوع بسیار مهم «عالم ذر» و تفسیر آیات ۱۷۳ و ۱۷۴ متناسب و همسوی با آیه ۱۷۲. اینکه «اخذ میثاق» چگونه بوده است و در کجا؟ و از چه کسانی معرکه‌آرا است. حضرت آیت‌الله جوادی به شکیبایی و حوصله‌ای ستودنی تمام آرا را آورده‌اند و به استواری و درستی چگونگی دیدگاه‌های دیگران را تبیین کرده‌اند و آنگاه با نقد آرای عالمان و مفسران، آنچه را استوارتر می‌دانسته‌اند مطرح کرده و در استواری دیدگاه خویش کوشیده‌اند. در ذیل آیات دیگر نیز بحث‌های مهمی مانند حقیقت «قیامت»، مراد از «ساعت»، علت نامگذاری قیامت به «ساعت»، «علم غیب»، «نفی علم غیب از انسان»، «حقیقت عفو و اهمیت آن» و ...

منیة الطالب فی تفسیر القرآن المبین
الفقیه المحقق جعفر السبحانی؛ قم: موسسه الامام الصادق، ۱۳۹۲.

حضرت آیت‌الله سبحانی همسوی با آثار فقهی، اصولی، کلامی و فلسفی از دیرباز به سامان دادن آثار ارجمندی در آستانه قرآن همت ورزیده‌اند، از جمله مجموعه گرانسنگ «مفاهیم القرآن» که تفسیر موضوعی قرآن کریم به زبان عربی است و مجموعه گرانقدر «منشور جاوید» که تفسیر موضوعی قرآن مجید است به زبان فارسی. اکنون مدتی است آهنگ آن کرده‌اند که تفسیر رقم زند بر اساس ترتیب سور. تدوین و نگارش و نشر این تفسیر ارجمند را از اجزاء پایانی قرآن کریم شروع کرده‌اند و اکنون پنجمین مجلد آن را در اختیار داریم که مشتمل است بر تفسیر سوره‌های جزء بیست و ششم قرآن کریم.

در آن روشن ساخته و آنگاه آرای دیگر را آورده و دیدگاه نقد طبری عرضه کرده است.

تفسیر تنزیلی (به ترتیب نزول): مبانی، اصول و قواعد
عبدالکریم بهجت پور؛ تهران: پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، ۱۳۹۲.

تفسیر قرآن کریم از روزگاران کهن با کشش‌ها و کوشش‌های عالمان، متفکران و مفسران در میان میراث سترگ و گسترده مکتوب تمدن اسلامی چهره بسته است. تفسیرهای نگاشته شده در آستانه قرآن کریم غالباً بصورت ترتیبی رقم خورده است. و موارد اندکی بگونه موضوعی در سده اخیر تفاسیر سامان یافت بر پایه تسلسل زمانی نزول آیات که با تفسیر «بیان المعانی» آغاز شد و با «التفسیر الحدیث» اثر ارجمند و سودمند عزت دروزه ادامه یافت. در سال‌های اخیر قرآن پژوه سختکوش معاصر جناب استاد بهجت پور تفسیری رقم زدند با عنوان «همگام با وحی». اکنون و پس از انتشار سه مجلد از تفسیر، مؤلف ارجمند بر این باور رفته‌اند که باید «مبانی، اصول، قواعد و فواید این‌گونه تفسیر برای جامعه علمی و جستجوگران معارف قرآنی تبیین و گزارش کنند». بدین سان کتابی رقم زدند با عنوان تفسیر

تنزیلی (به ترتیب نزول). کتاب در پنج فصل سامان یافته است: ۱. کلیات که در ضمن آن از واژه‌های کلیدی سخن گفته‌اند و نیز ضرورت پژوهش‌هایی از این‌گونه و گزارشی از پیشینه تفسیر تنزیلی. ۲. روایی و ناروایی این‌گونه تفسیر را که عملاً برخلاف پینش معهود قرآن است و پرسش‌انگیز در این فصل به بحث نهاده‌اند. ۳. فصل سوم عهده‌دار تبیین اصول تفسیر تنزیلی است. ۴. در فصل چهارم قواعد تفسیر را توضیح داده‌اند و تحلیل کرده‌اند که بحثی است دقیق و مهم و توجه‌کردنی. ۵. و بالاخره فصل پنجم است و کشف مراحل تغییر، تحول و تثبیت ارزش‌های اسلامی و کشف هندسه تحول اسلامی. این فصل به واقع بیانگر اهمیت، جایگاه و نقش‌آفرینی مهم این‌گونه تفسیر است که می‌کوشد با په پای وحی با هوشمندی نقشه تحول‌سازی در جامعه را نشان دهند.

فلسفه سیاسی و فقه سیاسی، سرشت و ماهیت اندیشه سیاسی: اشتباه‌ها و سوء برداشت‌ها، بررسی موانع پژوهش سیاسی کاربردی و موثر در نظام جمهوری اسلامی ایران، دانش سیاسی در ایران: ابهام و ناکارآمدی، ماهیت غرب‌گرایانه دیسیپلین روابط بین‌الملل، دانش سیاسی حوزه‌های علمیه: سرشت و مختصات آن و بازنگاری درس‌های تاریخ پایه در دوره کارشناسی علوم سیاسی.

تفسیر و علوم قرآنی

آموزش قرآن در سیره نبوی،
محمد رجبی قدس، مهدی غفاری، حسین مرادی؛ مشهد: بنیاد پژوهش‌های آستان قدس رضوی، ۱۳۹۱.

مؤلفان می‌کوشند مبانی و روش‌هایی کارآمد و سودمند متکی بر سیره پیامبر عرضه کنند. در بخش اول اصول و مبانی آموزش زبان قرآن را گزارش کرده‌اند که مشتمل است بر چهارده اصل تعلیم و تعلم قرآنی و در بخش دوم طرح درس و برنامه‌ریزی تفصیلی آموزش زبان قرآن است در پنج فصل و هر طرحی متناسب با مقطعی خاص.

النقد اللغوی عند الطبری امام المفسرین
جنان محمد مهدی العقیدی؛ دارالکتب العلمیه؛ بیروت.

طبری مفسری است بزرگ که با قدرت و قوت شگفتی آراء تفسیر صحابه، تابعین و تابعیان تابعین را گزارش می‌کند و به نقد و بررسی می‌پردازد و آنچه را خود می‌پسندد آن را استوار می‌دارد. مؤلف این کتاب مواضع نقد و بررسی آراء مفسران را در مباحث لغوی و ادبی استخراج و گزارش کرده است. او ابتدا از زندگانی طبری به اختصار سخن گفته است و آنگاه شخصیت نقاد طبری را معرفی کرده است و پس از آن موارد بسیاری از دیدگاه‌های نقادانه طبری را در ابعاد لهجه، صرف، نحو، سیاق و دلالت، استخراج، تحلیل و گزارش کرده است. مؤلف در تمام این موارد موضوع بحث را با دقت تنقیح کرده است. به مثل در بخش «نقد نحوی» ابتدا اصول نحو را تفسیر، تحلیل و گزارش کرده و مواضع طبری را

سبک مولف ارجمند بدین گونه است که آیاتی هم‌سیاق را برمی‌گزینند و پس از تبیین واژه‌های دشواریاب آن به تفسیر آیه‌ها می‌پردازند و در آغاز سوره‌ها از ویژگی‌های سوره سخن می‌گویند، از نام سوره، مکی و یا مدنی بودن آن و اهداف کلی سوره. در این مجلد مانند مجلدات پیشین که به مناسبت‌های بحثی کلامی، عقیدتی، تاریخی و روایی مفصلی می‌آوردند، چند موضوع به تفصیل به بحث نهاده شده است: صلح حدیبیه، اجتهاد صحابه در مقابل نص، حسن و قبح عقلی و بالاخره بحث مهم و روزآمد «تکفیر» زمینه‌ها و ابعاد و پیامدهای آن.

معناشناسی واژه دین در قرآن کریم

محمد مهدی تقدیس؛ تهران: انتشارات دانشگاه امام صادق، ۱۳۹۲.

در میان پژوهش‌های در آستانه قرآن، «واژه‌پژوهی» از کهن‌ترین تلاش‌های عالمان و مهم‌ترین دلمشغولی‌های مفسران بوده است. هم اکنون نیز با همان زاویه دید کهن و سنتی در تبیین و تفسیر واژه‌های قرآن، عالمان تلاش می‌کنند و آثاری رقم می‌زنند. پژوهش در «واژه‌های» قرآنی با زاویه دید «معناشناسانه» بدان‌گونه که عالمان و محققان این حوزه بدان می‌نگرند از جمله ساحت‌های نوآیین است که اگر به درستی و از سر تأمل و حزم اندیشی سامان یابد، نتایج سودمند و کارآمدی خواهد داشت. مؤلف در چهار فصل واژه «دین» را در قرآن کریم معناشناسی کرده است. فصل اول نگاهی است گذرا به «معناشناسی» و در فصل دوم تحلیل معنایی واژه «دین» است در ابعاد مختلف و فرهنگ‌های گونه‌گون و در ضمن آن نگاهی سریع به برخی از زبان‌ها، مانند زبان سامی، عبری و ... مؤلف در گذشت و گذار گسترده و تحلیل دقیق منابع به این نتیجه می‌رسد که معنای کانونی و اصلی «دین»، «کیش و آیین» و «قضاوت و داوری» است. در دو فصل سوم و چهارم معنای دین را با این دو محتوا و درونمایه تحلیل و گزارش کرده است.

گفتارهایی درباره رشته علوم قرآنی و حدیث

انجمن علمی دانشجویان الاهیات دانشگاه امام صادق، تهران، ۱۳۹۱.

رشته علوم قرآنی و حدیث در قامت یک رشته پس از انقلاب اسلامی ایران در دانشگاه‌ها ظهور کرد و اکنون سالهاست که در دانشگاه‌های مختلف و در مقاطع سه‌گانه دانشگاهی این رشته وجود دارد. انجمن علمی دانشجویان الاهیات دانشگاه امام صادق (ع) وضع کنونی و چشم‌انداز آینده این رشته و نیز بایستگی‌ها و شایستگی‌های آن را به بحث نهاده‌اند. استاد دکتر سیدمحمدباقر حجتی که بنیادگذار رشته در دانشگاه‌هاست از چگونگی شکل‌گیری رشته سخن گفته‌اند. آقای دکتر احمد پاکتچی ابعاد گرایش علوم قرآنی و حدیث را معرفی کرده‌اند و پس از آن از اهداف دوره کارشناسی این رشته بحث کرده‌اند و برای بهبود آن پیشنهادهایی در میان نهاده‌اند. نقش علوم قرآنی در فهم قرآن را آقای دکتر محمدعلی مهدوی‌راد بحث کرده‌اند. جایگاه علوم قرآنی در نظام دانش بشری و ماهیت و ساختار علوم قرآن را تحلیل و گزارش کرده‌اند و آنگاه از کوشش‌های نسل‌های پیشین در رشته علوم قرآنی در نظام دانشگاهی ایران تا زمان حاضر سخن گفته‌اند و بالاخره علوم قرآنی و حدیث چیستی و چرایی آن است که آقای دکتر لسانی آن را مطرح کرده‌اند و در نهایت ساختار پایان‌نامه‌هاست در رشته علوم قرآن و حدیث و خلأهای پژوهشی آن. این مجموعه با صفحات اندکی که دارد برای علاقه‌مندان رشته سرشار است از نکاتی تأمل برانگیز.

کلام

ولایت و امامت پژوهی از منظر قرآن

دکتر محمد اسعدی؛ قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، ۱۳۹۲.

«ولایت و امامت» در آیات الهی بازتابی گسترده دارد. از کهن‌ترین روزگاران، عالمان، مفسران و متکلمان به موضوع دلالت و امامت توجهی بلیغ داشته‌اند و بدین سان ده‌ها بل صدها اثر

در تبیین و توضیح ابعاد آن رقم زده‌اند. آنچه اینک در پیش روی ماست یکی از گسترده‌ترین و شامل‌ترین کتاب‌هایی است که موضوع یادشده را از منظر قرآن به بحث نهاده است. کتاب در دو بخش سامان یافته است ۱. ولایت در قرآن که مشتمل است بر چهار فصل: معناشناسی ولایت، تقسیمات ولایت در قرآن، شئون ولایت در قرآن و بالاخره ولایت اولیاء الهی در نظام توحیدی قرآن. بخش دوم عنوان امامت در قرآن را بر پیشانی دارد که با معناشناسی امامت آغاز می‌شود و با فصلی که ماهیت و جایگاه معرفتی امامت را در قرآن می‌کاود ادامه یابد.

فلسفه امامت، قلمرو شئون ولایی امام، هدایت تکوینی و هدایت تشریعی، مشروعیت امام و جعل و تعیین الهی، شرایط و اوصاف امام، امام اهل بیت در قرآن، امامت و مهدویت ولایت نیایی فقیه عناوین فصل‌های دیگر بخش دوم است. نویسنده کوشیده است همراه مراجعه به منابع کهن و متون بسیار ارجمند پیشینیان از پژوهش‌های جدید و نیز پرسش‌ها و اشکال‌های معاصر نیز غافل نماند.

مجموعه آثار، ج ۲۹

استاد شهید مرتضی مطهری؛ تهران: صدرا، ۱۳۹۲.

شورای نظارت نشر آثار شهید مطهری، از پس تدوین بیست‌وهشت مجلد از میراث گرانقدر استاد شهید مطهری، اکنون جلد بیست‌ونهم در پیش دیده‌ها نهاده با عنوان «جلد اول از بخش متفرقه». این مجلد مشتمل است بر چندین و چند بحث بسیار مهم: گفتارهایی در اخلاق اسلامی، انسان‌شناسی قرآن، هدف زندگی، زن و مسائل قضایی و سیاسی و بالاخره خاتمیت. در انسان‌شناسی قرآن که پیاده شده دوازده سخنرانی است در سال‌های ۵۱ و ۵۰ موضوعات مهم و دقیقی مانند زیبایی‌های انسان در قرآن، نظر قرآن درباره محرک غریزی انسان، محرک‌های معنوی انسان در قرآن و خود حقیقی در قرآن مطرح شده است. هدف زندگی نیز از جمله بحث‌های مهم این مجموعه

کلیات

قاموس المعارف

آیت‌الله میرزا محمدعلی مدرس تبریزی؛ ج ۳، تحقیق: موسسه امام صادق (ع)؛ قم: چاپ و نشر موسسه امام صادق (ع)، ۱۳۹۲.

«قاموس المعارف» از جمله آثار سودمند و کارآمد محقق سختکوش، فقیه و مورخ سترگ آیت‌الله مدرس تبریزی صاحب «ریحانة الادب» است. این کتاب مشتمل است بر تبیین، توضیح و تشریح بیش از چهل و پنج هزار مدخل و اصطلاح دینی، فلسفی، کلامی، ریاضی، نجومی، ادبی، تاریخی و

اکنون جلد سوم آن را در اختیار داریم که با واژه «سف» آغاز می‌شود و با ترکیب «گیهان خدیو» پایان می‌پذیرد. این مجموعه بسیار ارجمند به امر حضرت آیت‌الله العظمی سبحانی که از مستفیدان محضر مؤلف عالیقدر بوده‌اند و نظارت استاد علیرضا سبحانی و همکاری و کوشش محققان موسسه امام صادق (ع) نشر می‌یابد. این مجلد پیشگفتاری دارد از فاضل ارجمند جناب آقای طارمی درباره اهمیت و جایگاه «قاموس المعارف» در میان آثاری از این دست و برنمودن برخی از وجوه شایان توجه کتاب.

«تربیت فرزندان» با پنجاه و پنج فصل. در این ابواب به گستردگی درباره زندگانی اجتماعی و فرهنگی انسان، پیوندها، همراهی‌ها، دوستی‌ها و تربیت فرزندان و توجه به رشد شخصیت آنان، همنشینی‌ها، ترک همنشینی‌ها، دوست‌یاری و دوست‌نگاه‌داری، سفر و آداب سفر و دو اصل بنیادین در اصلاح اجتماعی یعنی امر به معروف و نهی از منکر در نگاره‌های کلی سخن رفته است. تبیین و توضیح و تفسیر استاد علامه محمدرضا حکیمی در پایان فصل‌ها با عنوان نگاهی به سراسر فصل بسی شایان توجه است. به واقع این تحلیل‌ها به گونه‌ای بستر فهم روایات فصل است که نباید از آن غافل بود.

تمسک العترة الطاهرة بالقرآن الکریم
دراسة تفصیلیه حول آیات التی تمسک بهاء الائمه (ع)؛ ج ۱ و ۲، الشیخ محمدجعفر الطبسی؛ قم: مرکز فقهی ائمه اطهار، ۱۳۹۲.

معصومان (ع) در موارد بسیاری برای اثبات حکمی که بیان کرده‌اند و تبیین و تفسیری که از موضوعی داشته‌اند، به آیات الهی تمسک کرده‌اند. این موارد گونه‌گون است و درس آموز. گاه برای نشان دادن ملاک حکم است و دیگرگاه شیوه بهره‌گیری از آیات و بالاخره برای استوارسازی مدعیات. تمسک معصومان (ع) به آیات الهی تمامت ابعاد فرهنگ اسلامی را درنوردیده است. آنچه در این اثر فاخر آمده است موارد استناد آن بزرگواران است به «کتاب الله» در احکام شرعی و مسائل فقهی. مؤلف محترم کتاب را بر پایه «تفصیل وسائل الشیعه» سامان داده است و بر اساس ابواب فقهی هر جا در ضمن حدیثی معصوم (ع) به قرآن استناد کرده است، آن را ثبت و ضبط کرده است. مؤلف در ضمن مقدمه‌ای کوتاه، اما گویا از چرایی پرداختن به موضوع و شیوه پژوهش و تدوین خود نیز سخن گفته است.

مجموعه‌ها

ارج نامه علامه محقق سید عبدالعزیز طباطبایی

عبدالحسین طالعی و محسن صادقی؛ تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۲.

علامه محقق، کتابشناس و مطلع از اسانید روایات با آگاهی‌های بسیار گسترده در نسخه‌شناسی و مصادر کهن، چهره‌ای است منور و شخصیتی است ارجمند و ناشناخته. آن بزرگوار در ترتیب نفوس مستعد و در اختیارنهادن نسخه و کتاب و آگاهی‌های بسیار ارجمند با دشواری به دست آمده از سخاوت و گشاده‌دستی شگفتی برخوردار بود. این مجموعه با مقالاتی درباره شخصیت و آثار آن بزرگوار و برنمودن وجوهی از تمدن اسلامی و پاره‌ای از کتابشناسی‌ها به آن «عزیز» از دست رفته اهداء شده است.

ع؛ ج ۱۰، محمدرضا حکیمی، محمد حکیمی، علی حکیمی؛ قم: انتشارات دلیل ما، ۱۳۹۲.

در ادامه مجموعه گرانسنگ «الحیاه» که دایرةالمعارفی است علمی، پژوهشی که روش زندگی فردی و اجتماعی آزاد و پیش‌رو را ترسیم می‌کند و انسان‌های سراسر جهان را به پی‌ریزی یک نظام مردمی شایسته فرا می‌خواند، اکنون مجلد دهم آن را در اختیار داریم مشتمل بر ابواب بیست و پنجم با عنوان زندگی و دوستی با چهارده فصل، باب بیست و ششم با عنوان امر به معروف و نهی از منکر با هجده فصل، باب بیست و هفتم با عنوان «انگاره‌های کلی تربیت» با شانزده فصل و باب بیست و هشتم با عنوان